

Meagizonak

Gu gazteak ginenean, Bizkaiko apaiztegi batean ikasten ari ginenarik, Bizkaiko eskualde* bati «zona minera» deitzen zitzaion. Eskualde hori Gallarta, Somorrostro, La Arboleda... eta hoiek osatzen zuten. Izen hori entzundakoan, jende pobrea, elizara joaten ez zena, erdalduna... eta hoik* etortzen zitzaizkigun burura; eta beren eliz zeregina egitera hara joaten ziren apaizak, gizon ausart*, trebe* eta imitagarritzat genituen.

Ene adiskide poeta euskaldun bat, igande* arratsalde batez, bere emaztearekin —orain bere emaztea— La Arboleda eta inguruetara joan zen, meatzak* eta meagizonak* ikustera. Poeta eta bere emaztegaia ez ziren ikararuko, paraje haren gordintasuna ikusiaz. Eta bere poesigintzarako gaia jasoko zuen, arretaz*, minez. Eta seguru asko pentsatuko zuen, zein gaitz den gizon haien ez-beharrak bere euskaldun irakurleei poesi bidez eskaintzea.

Beste behin, Andoaindar gazte batzuk hurbildu* ziren diogun paraje hartara, igande arratsaldeari probetxu aberats bat atera nahiz. Bizkaiko ertz hori ikusi ondoren, eta batez ere hango euskalduntasunik eza edo, behinik behin, Andoain ingurukoagandik hain desberdina ikusi ondoan, herriratu zirenean, haletariko batek esaten zuen: «Balore handia izan behar dik euskaldun batek, giro hartan bizi izateko!»

Joan den maiatzaren 20an, Bilboko euskal kantari talde bat izan da Gallartako San Fuentes auzuneko zinetokian, kanta salo bat ematera. Kanta guztiak euskaraz egin zituzten, zenbait* azalpen erdaraz emanez. Jendeak —100 bat gazte— ez zuen kexarik agertu euskara kantatzeagatik.

Oteizak, ZERUKO ARGIAren 433. zenbakian esan berri duenez, «taldetxoetako ekintza arruntetan* gelditzen gara...», batasunaren beharrea aurkitzen gara..., geure sena* berritu behar dugu..., sen honek emango die gure erabakiei bizitasuna eta sakontasuna...»

Baina sen horrek ez gaitu guztiz elkartuko, sen hori, gure ustez, sobera* espiritualista izanez gainera, ez baita* berdina gure Herriko gizon guztientzat. Baina, gure Herriko gizon guztientzat, sen hori euskalduna da, nahiz eta bakoitzak berari dagokion erara hartua izan.

Meajabeak euskaldunak dira; hala izatea arrazoizko ikusten dugu behintzat. Eta meagizon langileak ere euskaldunak dira; hala izatea ere arrazoizko jotzen dugu, dudarik gabe. Eta sen horren jabe bakar eta osoak eginez gero, arrazoizkoena da aberasten ekitea. Baina bakoitzaren helburuak* ez dira guztiz berdinak, zeren* eta jabeek gizalana erosi egiten baitute eta meagizon langileek beren gizalana saldu.

ANAITASUNA

die, deutse
dik, jok, du
zitzaion, jakon
zitzaizkigun, jakuzen

ANAITASUNA-REN OPORRAK

Uztail* honen 30ean ez dugu ANAITASUNA argitararuko, legezko diren oporrek* hartu ahal izateko. Bide batez, eskerrak ematen zaizkie, aldizkari honen alde lan egin duten guztiei; eta aurrerantzean ere lan ona eta etengabeko bat egitearen premian gaudela aditzera ematen da.

ANAITASUNA Bizkala

Hamabosterokoa.

Zuzendari: Anjel Zelaleta.

Zuzentzaile: Imanol Berriatua.

Idazkola ta banakola: Jardín Txikerra, 1. Bilbao (12).

Imprimatzaile: Juan José García de Mardones, Joaquín Jáuregui, Luis María Tafalla eta Gabriel García de Andoain, AMADO inprimerian, Bilbon.

Irarle: Gil Díez eta Manuel Barrera, RALI etxean, Bilbon.

XIX urtea.

D.L.: BI-1.753 - 1967.

EUSKARA MORROINTZAPETIK ATERA BEHARRA

Honetaz, Euskara berriz ere morroin, Daniel Hírbargoitikoaren artikulu jatorraren ideiak («Zeruko Argia», 432. zenb., 1971-6-13) oso bikainak iduritu zaizkit. Ba da bertan zer pentsa, zer hausnar.

Euskal Herriaren berbikundea hasi zelarik, erdaraz egiten zirela goi mailako gauzak, beti edo gehienez; noizbait euskara beharrezkoa egingo zen ustean. Baina usteak erdia ustela. Joko doble honek ez dakigu noiz arte iraungo duen.

Hala ere, beti da guttinez tarteko neurri bat, ondo gordetzen ikasi eta saiatu behar duguna; eta ideia hau ongien mugatzen duena, Villasantek José María Espinas katalan idazleagandik jasotakoa da (ikus Villasante-ren erdal liburua, «Zeruko Argia», 422. zenb., 1971-4-4), esaten duelarik: «Para hacerme entender por los demás yo puedo utilizar cualquier idioma; pero para 'crear' sólo puedo utilizar mi idioma. El idioma es la fuente de creación de las ideas y no viceversa». Guttienik, jokabide hau eskatu behar genieke geure inguru ditugun hainbeste euskaldun erdal izkribatzailei, beren buruak euskaltzale agertzen dituztenez gero.

Jakina, euskaltzale diren izkribatzaile erdaldunok egin dezaketen lanik hoberenetakoa, euskarazko literaturan sortzen diren lanik hoberenak erdarara itzultzea litzateke. Hainbeste dira, izan ere, gure herri honetan, euskaraz mintzatu arren, beren hizkuntzan alfabetuak, eta erdararen literatur zale. Hoiel aditzera emango genieke, etxeko alorrean* ere ba dela zer irakurri, zer ezagutu.

Baina, horretarako ere, itzulpenak zintzo eta ondo egingo bada, euskaraz ondo jakin behar. Adibidez, hara neuri behin gertatua. Huntaz eta hártaz argitaratu ondorean, Oteizarekin trink egin nuen Donostiako kale batean. Eta hau esan zeutan: «Liburu honen muina ezagutu nahi dut, eta urlari* utzi diot (erdaraz idazten duen euskaldun eta euskaltzalea hau), eta ez omen* du behar bezala ulertzen. Hiztegiarekin azterketa handiak egin beharko dituela, ezer garbira aterako badu. Zer deritzazu?» Nire erantzuna, adarra-jotze alde zerbait esajeratua: «Zer deritzadan? Erdiko kultur mailako eibartar bati utzi bazenio, ez zuela holako eragozpenik izango, batez ere euskaraz irakurtzen zerbait ohitua balego, zeren* gure herriko hiztegia lau edo bost aldiz ugariagoa bait da donostiar batena baino.»

Espanturik hainitz izan zuen Jurgi Oteizak kalearen erdian. Alajaina*, berebiziko istiluak atera zituen.

Pizka bat neurritik harat joan banintzen ere, hau hala da.

Katalanak honetan gu baino argiagoak eta azkarragoak dira; eta beren literaturan ezer interesgarriarik sortzen badute, laster emango dute, gaztelaniatzko itzulpenez ezezik, frantsesera ere bal.

Guk ere ordua dugu, bide hau jokatzeke. Hor ditugu hainbeste lan, sorkunde aldetik begiraturik, kanpoko literaturaren aurrean lotzarik gabe ager genitzakeenak: Txillardegiren Leturiaren egunkari ezkutua, Peru Leartzako eta Elsa Scheelen; Sarzarbitoriaren Egumero hasten delako; A. Lertxundiren Hunik arrats artean; Kintanaren Beste izakia; eta abar; Azurmendi, Lasa, Sarasola, Arze, Lete eta beste zenbaiten poemak; eta abar eta abar.

Era hau izango litzaikegu, oraingo egoeratik irtenaz, erdara bera euskararen morrointzan jartzeko bide bakarra.

Bestalde, zientzia lanetan ere, Euskal Herriaren horretara espezializaturik dauden aldizkarietokia eman behar lukete, historian, zientzia naturaletan, teknikan eta abar, euskal izkribatzaile garenok geure lanak euskaraz emanez eta lanaren ondorean erdarazko laburpentxoak, «resumen» gisa. Oraintsu neronek «Munibe» aldizkarian Gorostabeñako harrizko haizkorarekin egin dudana, adibidez.

Hau da hitz bitan: literatur sorkunde lanak geure hizkuntzan egin, eta gainerako kultur lanetan eta inbestigazio lanetan ahal guztian euskaraz agertu, ondorean erdarazko laburpentxo bat erantsiaz. Era honetan, lana sakon ezagutu nahi dutenak, euskara hobeto ezagutzera behartuko dira.

Honela, Daniel Hírbargoitiko euskaldun gazteak ez zuen eraman-go holako atsekaberik. Eta Daniel Hírbargoitiko edozein euskaldun gazteren sinbolua dugu, euskaldun gaztea bere hizkuntzaz guttietirik*, akonplejaturik aurkitzean.

Jakobide honekin, gure euskara gaixoa ez litzateke hain gaixoa izanen. Kexu guttiagorekin praktikoagoak izan gintezke.

EGURENTARRA

bazenio, bazeuntso
daude, dagoz
dezakete, daikoe
diot, deusat
genieke, geunskioe

genitzake, geinkez
litzaikegu, litzakigu,
litzaiyuke
zaizkit, jataz
zeutan, eustan, zidan